

bygges paa Raad, der kun egne sig til at behandle de *ydre*. Men man fejler dog neppe ved at gaa ud fra, at den egentlige Grund for Ministeren til at foreslaa den tvungne Indførelse af sognevalgte Menighedsraad, er den, at det skal være det første Skridt henimod en *Kirkeforfatning*. Med Hensyn til Præsternes Valg vilde det være bedre at give Menighederne en direkte Indflydelse. Det kirkelige Liv vilde bedre kunne fremmes gennem direkte Forhandling mellem Præst og Menighed og gennem frivillige Menighedsraad. Spørgsmaalet bliver da: skal man for den kommende Kirkeforfatnings Skyld gaa til tvungen Indførelse af sognevalgte Menighedsraad?

Dette Standpunkt indtog Kirkekommissionen af 1853. Men hverken Regering eller Rigsdag fulgte den. Som Kirkeminister førte *Hall*, der som Medlem af Kommissionen havde delt dens Opfattelse, Udviklingen ind i et helt nyt Spor, hvor man søgte at bygge Kirkens Forfatning ikke paa Tvang, men paa Frivillighed, ikke paa Sogne, men paa Menigheder. Det er allerede omtalt, hvorledes han i 1856 forlod Tanken om tvungne Menighedsraad og anbefalede Oprettelsen af frivillige, og ved Sognebaandsløsningsloven foreslog han i 1855 at sætte Menighedsforholdet i Sogneforholdets Sted som Grundlaget for Folkekirkens fremtidige Ordning. I de Anmærkninger, hvormed han ledsagede sit Forslag om Sognebaandets Løsning, udviklede han, at den første Betingelse for et sundt kristeligt Menighedsliv i Folkekirken var den, at dens Medlemmer havde Bevidsthed om, at en Menighed var et Samfund, der ikke kunde „udmaales med geografiske Grænser“, men „et frit aandeligt Samfund af Menighedens Medlemmer med deres Sjælesørger og med hverandre“. Han betragtede derfor Loven om Sognebaandets Løsning som „det naturlige Udgangspunkt“ for den i Grundloven bebudede Kirkeforfatning, idet de Grundsætninger, som Grundloven havde opstillet ved at forandre Statskirken til en Folkekirke og ved at indrømme Borgerne Religionsfrihed, naar

de anvendtes paa Folkekirkens indre Forhold „med Konsekvens maatte lede til at sætte Menighed i Stedet for Sogn som det første Led i den kirkelige Organisme“.

Denne Betragtning fandt ved Lovens Vedtagelse Rigsdagens Tilslutning, og i dette Spor er vor kirkelige Lovgivning senere udviklet videre. Folketinget har i hvert Fald ikke hidtil villet fravige det. Da saaledes *Monrad* i 1860 indbragte sit Forslag om Menighedsraad og fik det vedtaget i Landstinget om end med knebent Flertal (25 mod 22 St.), tilraadede Flertallet af Folketingets Udvalg (*F. Hammerich, Hass, Høgsbro, J. Jensen, Kraiberg, C. Petersen* og *Winther*) at nægte Forslaget videre Fremme med en Begrundelse, hvori det hed: „Forslaget søger nemlig ikke sit *Udgangspunkt* i Menigheder, der, hvor mangelfulde de end i flere Retninger kunne være, dog frit og aandeligt slutte sig om en af Folkekirkens Præster, hvis Tro de dele, men derimod i Menigheder, der ere dannede ved de udvortes Sognegrænser uden Hensyn til, hvor forskellige kirkelige Anskuelse der maaske findes inden for dem, ja uden Hensyn til, om de der biddende maaske have løst Sognebaandet og sluttet sig til en udensogns Præst.“ „I Stedet for en sand Menighedsforsamling fremkommer i Virkeligheden en Sogneforsamling, der kun har et kirkeligt Skin; men af en saadan Rod kan det kirkelige Samfundsliv ikke drage nogen sund og kraftig Næring. I de paatænkte saakaldte Menighedsraad vil en Præst kunne komme til at virke sammen med Præster og Lægmænd, som have modsatte Anskuelse om næsten alle kirkelige Forhold, ja, som maaske staa i aabenbar kirkelig Strid med ham. Den Samvirken, man saaledes vil fremtvinge, maa enten paa Grund af Mod sætningerne blive sløv og magtesløs eller føre til bitre og lidenskabelige Kampe, til Adsplittelse og Forvirring. Derimod er der ved Loven af 4de April 1855 om Løsning af Sognebaandet betraadt en Vej, ad hvilken det efterhaanden maa kunne lykkes at faa dannet Menigheder, som nogenlunde svare til deres Navn, og hvis Menig-